

we hier niet van één bepaald systeem kunnen spreken. Maar zoowel bij Dilthey als bij Bergson, zoowel bij Keyserling als bij Spengler vinden we deze „Philosophie des Lebens” als een „grondhouding”. De lievelingswoorden van deze beschouwing, als „leven”, „beleving”, „vrijheid”, „individualiteit”, „totaliteit van krachten”, „schöpferische Entwicklung”, zijn minder klaar omschreven begrippen ¹⁾, als wel uitdrukkingen voor de algemeene gedachte, dat werkelijkheid en ideaal in stage vloeijing in elkander overgaan. Groot is de invloed dezer met warmte gepropageerde opvatting, zoowel voor de biologie als voor de psychologie en de sociologie. ²⁾

Dat hier ook de grondslagen liggen voor een nieuwe richting in de paedagogiek laat zich gereede verstaan, temeer, indien we weten, dat de hedendaagsche jeugdbeweging, onder den indruk van het enthousiasme, waarmee men van de „eenheid en echtheid van het leven” sprak, ook gaat protesteeren tegen de „mechaniseering van de levenskrachten” en tegen de „van boven-af opgelegde, aan het leven vreemde theoretische machten.” ³⁾ Totaliteit van lichaam en geest in volle levensontwikkeling, totaliteit van alle menschelijke gemeenschap in volle levensgenieting, totaliteit van alle ervaringen in volle levensaanvaarding — dát vraagt men. En in het leven zooals men het ziet en kent, neemt men zoowel uitgangspunt als ideaal.

Het is hier niet de plaats, erop te wijzen, tot welke excessen ter eener en tot welke brave methodiek men ter anderzijde ook vanuit dit uitgangspunt kwam. Alleen reeds het feit, dat de „arbeidsschool” wordt geprezen op grond van als positivistisch wetenschappelijk geprezen vondsten, maar evenzeer met hymnen ontleend aan het romantisch irrationalisme van de „levenspaedagogiek”, bewijst wel, dat ook hier niet alles wat men voor de practijk vraagt nieuw is of meer levend dan het leven elders. En wanneer men bij deze stroomingen op grond van de eenheid van de levenstotaliteit aandringt op onderricht in de „Lebenskunde”, en de „Kulturkunde”, dan zijn ook daarin oude klanken, die ons dikwijls sprekend aan de humanistische „Zedekunst, dat is Wellevenskunst” herinneren.

Maar de vraag, die ons bezig houdt, is, of inderdaad deze „levenspaedagogiek” als wetenschappelijk phaenomeen de tegenstelling tusschen berekening en constructie heeft overwonnen.

Naar een klare doel-omschrijving dezer paedagogiek te vragen, is vergeefsche arbeid. Maar duidelijk is wel, dat in het „Lebensgefühl” de hoogste spanning wordt uitgedrukt, al hebben we dan ook hier, zooals b.v. bij Wyneken ⁴⁾ soms blijkbaar te doen met een heroïsche

¹⁾ cf. J. E. M. J. Hoogveld, „De nieuwe wijsbegeerte”, 112 sqq.

²⁾ cf. Litt, a.w. 33.

³⁾ cf. Gustav Wyneken, Die neue Jugend, (1914)

⁴⁾ cf. Gustav Wyneken, Schule und Jugendkultur, (1913).